

Dato: 25.10.2022
Deres referanse: 22/5119

Høringsuttalelse om forslag til lov om informasjonstilgang m.m. for koronautvalget

Norsk Redaktørforening (NR) er foreningen for frie og uavhengige redaktører og redaksjonelle ledere. Foreningen har rundt 800 medlemmer i alle typer nyhets- og aktualitetsmedier.

Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for alle som jobber med journalistikk eller bidrar til redaksjonelle produkter i norske medier, og organiserer i overkant av 8300 medlemmer. Mediebedriftenes Landsforening (MBL) representerer 325 bedrifter med ca. 9000 årsverk; 205 mediehus (185 aviser) - kommersiell allmennkringkasting - magasiner - lokal-tv).

Norsk Presseforbund (NP) er paraplyorganisasjonen for frie redaktørstyrte medier, herunder redaktører, journalister og utgivere, som følger Vær Varsom-plakaten og Redaktørplakaten.

Angående høringsfristen:

Vi takker for at medieorganisasjonene fikk en særskilt frist for å levere høringssvar, etter vår henvendelse hvor vi påpekte at vi ikke sto på lista over høringsinstanser og at vi ikke ble kjent med høringen før fristen hadde gått ut.

Vi har nå fått fire virkedager til å svare på. Av [utredningsinstruksen](#) følger det at høringsfristen normalt skal være tre måneder, og ikke mindre enn seks uker (pkt. 3-3). Fravikelse kan bare skje når spesielle forhold gjør det nødvendig (pkt. 1-4). En slik beslutning skal være skriftlig og begrunnet og skal følge saken. Som vi påpekte i vår foregående henvendelse har vi forståelse for at Koronautvalget skal kunne utføre arbeidet innen de fastsatte fristene, men vi har vanskelig for å se hvorfor høringsnotatet ikke kunne sendes ut på et tidligere tidspunkt. Vi kan heller ikke se at det er redegjort for hvilke spesielle forhold som gjorde det nødvendig å avvike fra utredningsinstruksen.

Vårt høringssvar vil derfor måtte bli noe overflatisk. I hovedsak vil det samsvare med høringssvaret vi innga til forslag til lov om informasjonstilgang m.m. for ekstremismekommisjonen. Samtidig har vi noen særskilte påpekninger knyttet til at dette utvalgets oppdrag er av en litt annen karakter enn ekstremismekommisjonen.

Håndtering av innsynskrav og postliste på nett:

Utvalget vil være underlagt reglene i offentleglova, forvaltningsloven og arkivloven. Departementet forutsetter at utvalget skal føre en oppdatert journal (notatets pkt. 3.6). Det er en viktig forutsetning for at allmennheten og pressen skal ha mulighet til å kunne se om innsyn. Vi vil da understreke at vi mener utvalget må pålegges å publisere denne

løpende på Internett, fortrinnsvis på elnnsyn.

Det er stor allmenn interesse i dette utvalgets arbeid og grunn til å anta at det vil rettes en del innsynskrav til utvalget. Det er viktig at utvalget har kapasitet til å håndtere dette, og at innsyn gis i tråd med offentleglovas krav til saksbehandling.

Forklaringer for utvalget og offentleglova § 14 første ledd:

Departementet forutsetter at forklaringer gitt for utvalget kan unntas etter offentleglova § 14 første ledd (punkt 3.4), selv hvis den som har gitt forklaring har lest dokumentet. I lovforslaget heter det:

«Offentleglova kapittel 3 inneholder flere bestemmelser som gir hjemmel for å unnta opplysninger eller dokumenter fra offentlighet. § 14 første ledd åpner for eksempel for å unnta dokumenter som utvalget selv har utarbeidet for sin interne saksforberedelse (såkalte «organinterne dokumenter»). Dette vil omfatte utvalgets nedtegninger av eller referater fra muntlige forklaringer, forutsatt at den som avgir forklaringen, ikke får med en kopi, et fotografi eller lignende av dokumentet og heller ikke får skrive det av, og det heller ikke gis kopi eller lignende til andre utenfor utvalget. Unntaket vil kunne brukes selv om den som avgir forklaringen, får lese gjennom nedtegningen eller referatet hos utvalget.»

Dette er en bevisst omgåelse av lovens hovedregel, og det er uheldig at departementet her gir utvalget en oppskrift for hemmelighold i strid med hele offentleglovas formål. Når et dokument leses av noen utenfor organet, bør dokumentet i etterkant være offentlig, uavhengig av om det sendes på epost eller om lesingen foregår hos utvalget eller annet sted. I slike tilfeller bør det være tilstrekkelig at lovens øvrige unntaksmuligheter kommer til anvendelse, hvis vilkårene for dette er oppfylt. Det vil være en styrke, også for utvalget selv, at det ikke praktiseres unødig hemmelighold. Det vil også bidra til offentlig debatt.

Departementet ga ekstremismekommisjonen en tilsvarende «oppskrift». Det er uheldig i begge tilfeller, men det må påpekes at det for utvalget vil være snakk om informasjon av langt mindre sensitiv art enn det ekstremismekommisjonen skal håndtere. Utvalget skal gi en overordnet vurdering av norske myndigheters samlede håndtering av pandemien fra februar/mars 2020 til det tidspunkt utvalget avslutter sitt arbeid, og vil i svært liten grad for eksempel håndtere sensitive personopplysninger. Det er myndighetsutøvelse som skal undersøkes, og da er det både behov for og rom for langt større åpenhet enn det som ligger i departementets føringer.

Det er særlig uheldig siden myndighetsutøvelsen dette utvalget skal se på er blant annet kritisert av konspirasjonsteoretikere og preges av påstander om «fake news». Det er da svært viktig at allmennheten og mediene gis best mulig grunnlag for å ettergå også utvalgets arbeid. Dette vil også styrke legitimiteten og tilliten til arbeidet.

Til punkt 3.3 i høringsnotatet og unntak fra taushetsplikten:

Når høringsnotatet først inneholder en slik redegjørelse så mener vi de nyeste endringene burde vært med – at taushetsplikten kan fravikes «så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse» og i tråd med allmennhetens informasjonskrav etter EMK artikkel 10, (evt

med henvisning til praksis - HR 2021-526-A avsnitt 40, Magyar Helsinki Bizottság v. Ungarn (18030/11, 8. november 2016, storkammer), avsnitt 148 og (NOU 2022:9).

Til punkt 3.8 og 4.6

Forholdet til informasjonskravet i EMK artikkel 10 og Grunnloven § 100 burde også vært en del av avsnittene 3.8 og 4.6, som begge har tittelen Grunnloven og menneskerettighetene. Informasjonskravet er en del av ytringsfriheten og en menneskerett på lik linje som retten til privatliv.

Dette har blitt lagt til grunn av Høyesterett og gjennom flere saker i EMD, (jf HR-2015-2536-A, avsnitt 47, Gaskin mot Storbritannia (10454/83, 7 juli 1989, storkammer) avsnitt 52, og Guerra mfl. mot Italia (14967/89, 19. februar 1998, storkammer), avsnitt 53. (I sistnevnte sak la EMD til grunn at et informasjonskrav i noen tilfeller kan følge av artikkel 8, se avsnitt 56–60.). Dette er også et klart utgangspunkt for ytringsfrihetskommisjonens vurderinger i kap. 11.2, NOU 2022:9. Da er det uheldig og misvisende at departementet kun redegjør for retten til privatliv.

Offentleglova § 24 første ledd:

Høringsnotatet berører dessverre ikke offentliglova § 24 første ledd. Vi mener en rettslig redegjørelse om at denne unntaksbestemmelsen ikke kan komme til anvendelse for utvalgets arbeid, bør fremheves av departementet.

Bakgrunnen for dette er Sivilombudets uttalelse 2021/105. En journalist i NRK ba om innsyn i Koronakommisjonens brev til ulike aktører om deres håndtering av koronapandemien. Kravet ble avslått med henvisning til offentliglova § 24 første ledd om unntak fordi innsyn vil motvirke et offentlig kontroll- og reguleringstiltak. Sivilombudet kom derimot til at denne unntaksbestemmelsen ikke kommer til anvendelse i slike tilfeller. Begrunnelsen var at Koronakommisjonens overordnede målsetting var «læring og forbedring av nasjonens beredskap og krisehåndtering», og ikke «kontroll- og reguleringstiltak». Det samme vil være tilfelle for koronautvalget, og derfor bør dette presiseres tydelig, for å slippe at innsynskrav avslås på dette feilaktige grunnlaget.

Randi S. Øgrey, administrerende direktør i Mediebedriftenes Landsforening

Kristine Foss, jurist i Norsk Presseforbund

Arne Jensen, seniorrådgiver i Norsk Redaktørforening

Sindre Granly Meldalen, jurist i Norsk Journalistlag